

M/s. iGroz-Beckert Saboo Ltd., Chandigarh v. The Commissioner of
Income Tax, Patiala (Pb.) (Mahajan, J.)

ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਆਸ਼ਰਿਤ ਨੂੰ 'ਡਿਪੋਜਿਟ ਡੈਟਸ' ਲਾਭ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਕਮੈਨਜ਼ ਕੰਪਨੀਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਬਨਾਮ ਐਚ ਕੇ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (3) ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਲਾਭਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ:-

“ਸੈਕਸ਼ਨ 61 ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਮਾਨ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ।

. (9) ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 61 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬਿਨੈਕਾਰ) ਦੇ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਕਰਜ਼ ਕੰਪਨੀਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

8. ਐਸ.ਜੀ

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰੈਫਰੈਂਸ

ਡੀਕੇ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਐਚਆਰ ਸੋਢੀ ਜੇ.

M/S ਗੁੱਜ-ਬੇਕਰਟ ਸਾਬੂ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, -
ਬਿਨੈਕਾਰ।

ਬਨਾਮ

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪਟਿਆਲਾ (ਪ.ਬ.),—

ਜਵਾਬਦੇਹ.

1971 ਦਾ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਸੰਦਰਭ ਨੰ. 12।

ਸਤੰਬਰ 20, 1971।

ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਐਕਟ (1961 ਦਾ XLIII)-ਸੈਕਸ਼ਨ 10(3)- ਮੁਲਾਂਕਣ, ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀ, ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਫੈਕਟਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਭਾਈਵਾਲ ਵੀ ਹੈ

(3) ਏਆਈਆਰ 1965 ਪਟਨਾ 127

ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਨਾਲ- ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕੰਪਨੀ - ਮੁਲਾਂਕਣ-ਕੰਪਨੀ ਕੋਚੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਨਿਰਮਿਤ ਮਾਲ ਵਾਂਗ ਵੇਚਦੀ ਹੈ-ਮੁੱਲ ਅਜਿਹੇ ਕੋਚੇ ਮਾਲ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ-ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ __ ਕੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੀ ਰਕਮ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀ, ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੌਜ਼ਰੀ ਸੂਈਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਫੈਕਟਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕੰਪਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਕੋਚੇ ਮਾਲ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਲਾਗਤ, ਅਜਿਹੇ ਕੋਚੇ ਮਾਲ ਦਾ ਮੁੱਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ 'ਆਮਦਨ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੋਚੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਮੈਨਕਫੈਕਚਰਡ ਸਮਾਨ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਆਮਦਨੀ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਆਮਦਨੀ ਆਮਦਨ ਹੋਵੇਗੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਚੇ ਮਾਲ ਦਾ ਮੁੱਲ ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਅਪਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਆਮ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਆਵਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਰਸੀਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਆਮਦਨ"। ਬੁੱਕ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਇੱਕ ਲਿਮਿਟਡ ਕੰਪਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਤੋਹਫਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੁਲਾਂਕਣ-ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਲਈ, ਸਹਿਯੋਗੀ, ਜੋ ਭਾਈਵਾਲ ਵੀ ਹਨ। ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਮੁਫਤ ਦਿਓ, ਮੁਫਤ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲਾਭ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਧਾਰਾ 3, 9 ਅਤੇ 10)।

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਪੀਲੇਟ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬੈਂਚ) ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 256(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਦਰਭ - 16 ਫਰਵਰੀ, 1971 ਦੇ ਆਰ.ਏ. ਨੰਬਰ 11, 1970-71 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ 1960-61 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, 1968-69 ਦੇ ਆਈ.ਟੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 2490 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਅਦਾਲਤ।

"1. ਕੀ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ. 74,448 ਜਰਮਨ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਚੇ ਮਾਲ ਦਾ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ .ਮਾਲੀਆ ਰਸੀਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ?"

(2) ਕੀ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ. 74,448 ਕੋਚੇ ਮਾਲ ਦਾ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਜਰਮਨ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਮਾਲੀਆ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?"

ਬਿਨੈਕਾਰ ਲਈ ਜੀ.ਸੀ.ਸ਼ਰਮਾ, ਬਿਜ਼ ਮੋਹਨ ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਕੁਮੇਰੀਆ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਡੀਐਨ ਅਵਸਥੀ ਅਤੇ ਬੀਐਸ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

ਐਮ ਅਹਾਜ਼ਨ, ਜੇ.—(1) ਇਹ ਕੇਸ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਮੱਸਿਆ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(3) ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਰਮਨ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹੌਜ਼ਰੀ ਸੂਈਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਫੈਕਟਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨ ਸਹਿਯੋਗੀ M/s ਹਨ। ਘਿਓਡੋਰ ਗਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਸੋਹੇਨ ਅਤੇ ਅਰਨਸਟ ਬੇਕਰਟ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਲੇਖਾ ਸਾਲ 31 ਮਾਰਚ, 1961 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ 1962-63, 31 ਮਾਰਚ, 1962 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਾ ਸਾਲ

.M/s. (Groz-Beckert Saboo Ltd. Chandigarh v. The Commissioner of
Income Tax, Patiala (Pb.) (Mahajan, J.)

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

(4) ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ-ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਸੀ। 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1961 ਦੇ ਚਲਾਨ ਵਿੱਚ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਲਈ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਆਈ ਹੈ। 9,45,545, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਨਾਲ "ਵਰਕਿੰਗ-ਇਨ-ਮਟੀਰੀਅਲ" ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਚਲਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਚਲਾਨ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਅਤੇ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ, - ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਕਰੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਮਾਚੀ ਨੇਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 30 ਸਤੰਬਰ, 1961 ਨੂੰ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਡੈਬਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੋਹਫੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 31 ਮਾਰਚ, 1962 ਨੂੰ, ਰਕਮ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਪੂੰਜੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਟਾਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਹੈ। 74,448 ਹੈ।

(5) (ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਜਰਮਨ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੋਂ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਵਜੋਂ ਮਾਲੀਆ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੋਟ ਰਿਆਲ ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੰਪਨੀ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਜੋਂ ਵਪਾਰਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਮੁੱਲ ਡੈਬਿਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਰਮਨ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਟਾਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਲੀਆ ਰਸੀਦਾਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। asses sees ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਖਾਤੇ ਨੂੰ 74,448 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਾਲ ਡੈਬਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(6) ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲੀ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 74,448 ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 2000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ 74,448 ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਆਮਦਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਦੇਰ ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ:-

“ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੋਟ ਰਿਆਲ ਦੀ ਰਸੀਦ ਹੌਜ਼ਰੀ ਸੂਈਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਸੰਜੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਸੀਦ, ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਟੀਬੀਐਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਸਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਰਸੀਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ - ਪੂੰਜੀਗਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਜਾਂ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚਰਿੱਤਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੁੱਕ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡੈਬਿਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੂੰਜੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨਾ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(7) ਅਪੀਲ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਪੀਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ:

"ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਤਿਆਰ ਮਾਲ ਮੁਫਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

M/s ਐਰੋਜ਼-ਬੇਕਰਟ ਸਾਬੂ ਲਿਮਿਟਿਡ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਨਾਮ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ
, ਪਟਿਆਲਾ (ਪ.ਬ.) (ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.)

RS 74> 448 ਡੈਬਿਟ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ
ਮਾਲੀਆ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੇਖਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇੰਟੈਲੀਜੇਂਸ ਲਈ ਪੂਰਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਓਵਰ ਰਾਈਡਿੰਗ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਤਿਆਰ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਮਾਲੀਆ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ।

ਇਹ ਇੱਕ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਸਟਾਕਾਂ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਸਟਾਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਮਾਲੀਆ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ

.M/s. Groz-Beckert Saboo Ltd. Chandigarh v. The Commissioner of Income Tax, Patna (1961) 37 ITR 101 (All-India Bench)

ਵਿਖਤੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਕਮਾਈ ਵਪਾਰਕ ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, 'ਪੂੰਜੀ-ਮਾਲੀਆ' ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਰਸ਼ੀਅਲ ਟੈਸਟ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਖਰਚੇ ਸਟਾਕ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਖਰਚੇ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਵਪਾਰਕ ਸਟਾਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ (ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖੋਜ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ), ਇਸ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਸਟਾਕਾਂ ਦੀ ਮੁਫਤ ਰਸੀਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਟੈਕਸ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਯੋਗ ਲਾਭ।

ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਕ ਵਪਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪੂੰਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। Tuis ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। 22,000 ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਲੀਆ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਖੋਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਲੇਖਾ ਮਿਆਦ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ 10 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਪਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(8) ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ, ਇਨਕਮ-ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 256(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

- (1) ਕੀ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ, ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 74,448 ਜਰਮਨ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਕੱਚੇ ਮੇਟ ਰਿਆਲ ਦਾ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਲੀਆ ਰਸੀਦ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ?

(2) ਕੀ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ 'ਰੁ. 74,448 ਜਰਮਨ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦਾ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਮਾਲੀਆ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੈਬਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ;

(9) The rentires basehofcthe.sdecisionhof the Tribunaliiis ਕਿ ਜਰਮਨ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਗੇ। ਇਹ ਆਧਾਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਖਰਚੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਜਾਂ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਪੁਰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਮਦਨੀ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਆਮਦਨ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਆਮਦਨੀ ਆਮਦਨ ਹੋਵੇਗੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਮਦਨ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 10, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਆਮਦਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, -

"ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਆਮਦਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਿਆਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰਸੀਦਾਂ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਆਵਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ।

(i) ਪੂੰਜੀ ਲਾਭ, ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਾਰਜਯੋਗ; ਜਾਂ

(ii) ਪੇਸ਼ੇ ਜਾਂ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ; ਜਾਂ

(iii) ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਸੀਦਾਂ।

"

ਆਈ

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ

M/s. iGroz-Beckert Saboo Ltd., Chandigarh v. The Commissioner of
Income Tax, Patiala (Pb.) (Mahajan, J.)

ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਰਸੀਦ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਮਾਲੀਆ ਰਸੀਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(10) ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗੁਆ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਹੈ! ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਬੁੱਕ-ਕੀਪਿੰਗ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਹੋਏ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਉਕਤ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਵਪਾਰ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਸੀਦ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ। ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇਣ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਸਹਿਯੋਗੀ ਜੋ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਵੀ ਸਨ, ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਅਵਸਥੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੱਚਾ ਮਾਲ, ਨਕਦੀ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਉਸ ਰਕਮ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਵਸਥੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 (3) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੋਸੀਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿ ਨਕਦੀ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(11) ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਹੈ, ਪੂੰਜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਮਾਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਰਸੀਦ। ਅਸੀਂ ਏਪੀ ਪ੍ਰੋਚ ਦੀ ਇਸ ਲਾਈਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂੰਜੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਲੀਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਰਸੀਦਾਂ, ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਰਸੀਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰੀਸੀਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਾਲੀਆ ਜਾਂ ਪੂੰਜੀ ਰਸੀਦ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲਾਭ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਦਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਤੋਹਫ਼ਾ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਟਾਕ-ਇਨ-ਟ੍ਰੇਡ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(12) ਇਸ ਲਈ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ

ਪੈਦਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਸਾਡੇ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਯਾਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ ਦੇ ਅੱਖੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਐੱਸ.ਜੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

M/s. iGroz-Beckert Saboo Ltd., Chandigarh v. The Commissioner of
Income Tax, Patiala (Pb.) (Mahajan, J.)

13231 ILR -ਸਰਕਾਰ Cd ਦਬਾਓ।